

การพัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน

Development of Alcohol Drinking Prevention among Secondary School Students Using School Participation

เอกชัย	กันธะวงศ์	พย.ม.*	Eakachai	Kantawong	M.S.N.*
สุมาลี	เลิศมัลลิกาพร	พย.ด.**	Sumalee	Lirtmunlikaporn	Ph.D.**
อะเคือ	อุณหเลขกะ	ปร.ด.***	Akeau	Unahalekhaka	Ph.D.***

บทคัดย่อ

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุขทั่วโลก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของ โคเฮนและอัสซอพ และศึกษาผลของการป้องกันต่อความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วย 1) กลุ่มพัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้ปกครอง และตัวแทนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น รวม 18 คน และ 2) กลุ่มผู้เข้าร่วมการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่ง จำนวน 66 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนพัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน แบบวัดความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แบบวัดทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และแบบวัดความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าทีที่เป็นอิสระต่อกัน และการทดสอบด้วยวิธีวิลค็อกสัน แมชแพร์ โซนแรงค์

ผลการวิจัย พบว่า

ผลการพัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนได้แผนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 1) การให้ความรู้แก่นักเรียนโดยวิธี walk rally 2) การตั้งกลุ่มแกนนำนักเรียนอาสาป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 3) การให้ความรู้ผ่านเสียงตามสายในโรงเรียน 4) การเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดื่มเครื่องดื่ม

* พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่

* Registered Nurse Practitioner Level (Education), Boromajonani College of Nursing Chiangmai

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

*** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*** Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

แอลกอฮอล์ 5) การรณรงค์รอบรั้วโรงเรียนปลอดเหล้า และ 6) การจัดงานวันมทรรมปลอดเหล้า ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ดังนั้นจึงควรนำแผนการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนขยายโอกาสในพื้นที่อื่นต่อไป

คำสำคัญ: การป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น การมีส่วนร่วมของโรงเรียน

Abstract

Alcohol consumption among secondary school students is a major public health problem worldwide and its trend increases continuously. This developmental research design aimed to develop alcohol drinking prevention among secondary school students using school participation. It was based on the participation concept of Cohen and Uphoff and to determine the effects of alcohol drinking prevention toward students' knowledge, alcohol drinking refusal skills, and intention not to drink alcohol. The samples in this study consisted of; 1) the alcohol drinking prevention development group, who were a school director, teachers, community leaders, public health personnel, parents, representatives of secondary school students (altogether 18 people), and 2) the alcohol drinking prevention participants, who were 66 secondary school students from an Opportunity Expansion School. The study instruments comprised of a developmental plan for alcohol drinking prevention among secondary school students using school participation, alcohol knowledge test, alcohol drinking refusal skills test, and intention not to drink alcohol test. Data were analyzed using descriptive statistics, paired t-test and Wilcoxon matched-pairs signed-rank test.

The results of alcohol drinking prevention among secondary school students using school participation consisted of; 1) providing knowledge to students through a walk rally, 2) setting up a student volunteer group to prevent alcohol drinking, 3) providing knowledge through school radio broadcasting, 4) sharing of experiences regarding the impact of drinking alcohol, 5) campaign on "Alcohol Free School", and 6) conducting a "No Alcohol day". The study revealed that knowledge about alcohol consumption, alcohol drinking refusal skills, and intention not to drink alcohol among student participating in the alcohol drinking prevention activities increased significantly ($p < .001$). This developed activity plan should be applied in the Opportunity Expansion Schools in other areas.

Key words: Alcohol Drinking Prevention, Secondary School Students, School Participation

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น ถือเป็นปัญหาเร่งด่วนทางการสาธารณสุขที่สำคัญของโลก และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน (WHO, 2014) การศึกษาในสหรัฐอเมริกาพบว่า แต่ละวันมีจำนวนวัยรุ่นที่อายุต่ำกว่า 16 ปี ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นวันละ 4,750 คน (Johns Hopkins University, 2014) ในประเทศไทยพบว่าวัยรุ่นดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 20 ใน พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 27 ใน พ.ศ. 2554 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2556) ซึ่งส่วนใหญ่เริ่มดื่มในขณะที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมีอัตราการดื่มสูงขึ้นในกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสในเขตชนบท (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2557) ทั้งนี้หากไม่มีการแก้ไขปัญหาย่างเหมาะสม คาดการณ์ว่าในอีก 40 ปีข้างหน้า กลุ่มนักเรียนดังกล่าวจะกลายไปเป็นนักดื่มประจำสูงถึงร้อยละ 67 (บัณฑิต ศรีไพศาล, จุฑาภรณ์ แก้วมุงคุณ และ กมล วัฒนพร, 2553)

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้วัยรุ่นมีระดับของสติปัญญา การคิด การรับรู้ และความจำลดลงทั้งระยะสั้นและระยะยาว ความตั้งใจในการเรียนลดลง ผลการเรียนตกต่ำ (Pascual, Blanco, Cauli, Minarro, & Guerri, 2007) การเกิดอุบัติเหตุจราจร (สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ, 2557) การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้อุปกรณ์ป้องกัน ส่งผลให้เกิดการติดเชื้อติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์ (Steinhausen & Metzke, 2003) รวมถึงปัญหาการใช้ความรุนแรงและอาชญากรรมในสังคม (กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2550)

สำหรับการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นที่มีการดำเนินการโดยมีส่วนร่วมทั้งในระดับโรงเรียนและชุมชน ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน เช่น โครงการนอร์ทแลนด์ (Project Northland) ซึ่งเป็นโครงการที่เน้นให้ความสำคัญกับอิทธิพลทางสังคมและสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินการร่วมกันทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน และมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การติดตามผลในระยะยาวพบว่านักเรียนมีความรู้ถึงโทษของ

การดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น และมีการดื่มแอลกอฮอล์ลดลง (Williams & Perry, 1998) โครงการ ALERT ที่พัฒนาขึ้นเพื่อฝึกทักษะในการต่อต้านอิทธิพลทางสังคมแก่นักเรียนเกรด 6-8 โดยการพัฒนาหลักสูตรขึ้นเพื่อใช้ในโรงเรียน มีการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมทั้งในระดับโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ผลการศึกษาในระยะยาวพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ลดลง (Ellickson, McCaffrey, Ghosh-Dastidar, & Longshore, 2003) และการศึกษาของทัฟท์สวู ครีตียาวงค์ สุมาลี เลิศมัลลิกาพร และ อะเคื่อ อุณหเลขกะ (2555) ซึ่งได้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโปรแกรมป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้น จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนดังกล่าว มีกิจกรรมที่ดำเนินการทั้งในระดับโรงเรียนและชุมชน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีความรู้และทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาผลลัพธ์ในเชิงกระบวนการแล้วพบว่า การดำเนินการในระดับชุมชนนั้น ผลสำเร็จในการดำเนินงานขึ้นอยู่กับระดับของความร่วมมือและศักยภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ควบคุมได้ยาก

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า โครงการต้นแบบด้านการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของต่างประเทศที่ประสบผลสำเร็จ ส่วนใหญ่จะเริ่มดำเนินการตั้งแต่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น และเริ่มตั้งแต่ในระดับโรงเรียนก่อน เนื่องจากโรงเรียนเป็นแหล่งรวมของวัยรุ่นในกลุ่มนี้ และถือเป็นบริบทหนึ่งของชุมชน และที่สำคัญควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ จนเกิดเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ทำให้โรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ (National Institute for Health and Clinical Excellence [NICE], 2007) สอดคล้องกับแนวคิดการดำเนินงานโดยมีส่วนร่วมของชุมชนของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980) ซึ่งให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน

งานทุกกระบวนการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญของการส่งเสริมสุขภาพชุมชน ทำให้ประชาชน มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ก่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (Butterfoss, 2006)

ผู้วิจัยในฐานะของพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ซึ่งมีบทบาทหลักส่งเสริมและดูแลสุขภาพของประชาชน ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นการแก้ปัญหามารูแรงของการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาตั้งแต่ช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการป้องกันการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน ตลอดจนมีการดำเนินงานโดยอาศัยการจัดการแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกระดับ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการป้องกันการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาผลของการป้องกันการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนต่อความรู้เกี่ยวกับเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ ทักษะการปฏิเสธการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ และความตั้งใจในการไม่ตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

คำถามการวิจัย

1. การพัฒนาการป้องกันการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนเป็นอย่างไร
2. ความรู้เกี่ยวกับเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการป้องกันการตี้นเครื่องตี้น

แอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนเป็นอย่างไร

3. ทักษะการปฏิเสธการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการป้องกันการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนเป็นอย่างไร

4. ความตั้งใจในการไม่ตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการป้องกันการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาการป้องกันการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการป้องกันในระดับปฐมภูมิที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน ในการเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (developmental research design) เพื่อพัฒนาการป้องกันการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟ และศึกษาผลของการป้องกันต่อความรู้เกี่ยวกับเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ ทักษะการปฏิเสธการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ และความตั้งใจในการไม่ตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพัฒนาการป้องกันการตี้นเครื่องตี้นแอลกอฮอล์

ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู ผู้นำชุมชน
เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียน
ผู้ปกครอง และตัวแทนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น รวม
18 คน และกลุ่มที่เข้าร่วมการป้องกันการดื่มเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 ถึง 3 ปีการศึกษา 2556 ทุกคน ทั้งเพศชายและ
หญิง จำนวน 66 คน ที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัยและได้รับความ
ยินยอมจากผู้ปกครองให้เข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ส่วน ประกอบด้วย
ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัย คือ แผน
พัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของ
โรงเรียน ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา
โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน จากนั้นได้นำข้อเสนอ
แนะมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง และ ส่วนที่ 2 เครื่องมือ
ที่ใช้รวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
จากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย 1) แบบวัด
ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) แบบวัดทักษะ
การปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ 3) แบบวัด
ความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ผ่านการ
ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน
5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.89, 0.99
และ 0.99 ตามลำดับ จากนั้นนำมาตรวจสอบความเชื่อมั่น
กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 10 คน
โดยคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นเชิงความสอดคล้องภายใน
ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
และแบบวัดความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
เท่ากับ 0.72, 0.71 และ 0.80 ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้มีการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างโดย 1) เสนอ
โครงร่างเพื่อรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรม
การวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2) อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ชี้แจงขั้นตอนการ
เก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลเป็นความลับให้แก่กลุ่มตัวอย่าง
รับทราบ 3) เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัย
โดยลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีการดำเนินงานตาม

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนของโคเฮนและอัสพอฟ
ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น
2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะพัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ มีการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดย
การประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนในการพัฒนาการป้องกันการ
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และร่วมกันศึกษาข้อมูล
สถานการณ์การดื่ม พฤติกรรมการดื่ม และผลกระทบจาก
การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนในพื้นที่ โดย
ศึกษาจากเอกสารและรายงานสถิติต่าง ๆ รวมถึงการ
สัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหมด 10 คน จากนั้นนำ
ข้อมูลที่ได้มาสรุปผลในภาพรวม

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็น
ระยะในการดำเนินงานตามที่ได้ออกแบบไว้ โดยการ
ประชุมเพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมป้องกันการดื่ม
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ประชุมครั้งที่ 1 เพื่อสร้างความตระหนักถึงความ
สำคัญของปัญหาโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกับผู้วิจัยนำ
เสนอข้อมูลสถานการณ์และผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ที่ได้จากการสำรวจ แก่ผู้เข้าร่วมประชุม และ
ให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมเสนอข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ข้อมูล
ยังไม่สมบูรณ์

ประชุมครั้งที่ 2 เพื่อพัฒนาการป้องกันการดื่ม
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษา
ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เกี่ยวกับรูปแบบและวิธี
การดำเนินงานในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ที่มีประสิทธิภาพ จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกัน
พิจารณาและเสนอรูปแบบกิจกรรมในการป้องกันการดื่ม
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แล้วสรุปเป็นแผนการจัดกิจกรรม
ฉบับร่างของกลุ่ม

ประชุมครั้งที่ 3 เพื่อสรุปผลลัพท์ในการพัฒนาการ
ป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้ร่วมประชุม
ทั้งหมดร่วมกันวิเคราะห์กิจกรรมที่ได้เสนอมาโดยพิจารณา
ถึงความง่ายในการดำเนินการ ความเป็นไปได้ของการ
จัดกิจกรรม ระยะเวลาในการดำเนินการ และทรัพยากรที่
ต้องใช้ในการดำเนินงาน และร่วมกันมอบหมายหน้าที่ใน

การดำเนินงาน และกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมของแต่ละกิจกรรม แล้วสรุปเป็นแผนการจัดกิจกรรมในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยการประชุมเพื่อประเมินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยการประชุมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันแสดงความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกันถึงข้อดีและข้อบกพร่องในการดำเนินการ ตลอดจนร่วมกันเสนอแนวทางในการแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ

ระยะที่ 2 ระยะป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ มีการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการประชุมร่วมกันเพื่อร่วมกันการวางแผนในการดำเนินงาน มอบหมายหน้าที่ และซักซ้อมความเข้าใจก่อนดำเนินงานตามแผนจัดกิจกรรมป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ที่พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนในการดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. คณะครูในโรงเรียนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลร่วมกันจัดกิจกรรม “Walk Rally ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ไม่ใช้แอลกอฮอล์” โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบของฐานวิชาการให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โทษและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และฝึกทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร่วมกับจัดกิจกรรมฐานสนทนากาเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการทำงานเป็นทีม โดยจัดกิจกรรม ในช่วงโรงเรียนของวิชาลูกเสือสามัญ จำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง

2. ผู้อำนวยการและคณะครูในโรงเรียนจัดตั้งกลุ่ม

แกนนำนักเรียนอาสาป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ก.อ.ป.อ.) โดยทำการรับสมัครนักเรียนเข้ามาร่วมเป็นแกนนำนักเรียนในการทำกิจกรรม ป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในโรงเรียนและชุมชน มีสมาชิกทั้งหมด 28 คน

3. คณะครูในโรงเรียนร่วมกันจัดกิจกรรม Radio No Alcohol โดยให้แกนนำนักเรียนอาสาป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จัดเสียงตามสายให้ความรู้และและทักษะปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผ่านเสียงตามสายในโรงเรียน และมีการตอบคำถามชิงรางวัลท้ายรายการ โดยจัดทุกวันจันทร์และวันศุกร์ของแต่ละสัปดาห์ เวลา 12.00-13.00 น. ติดต่อกัน 4 สัปดาห์

4. ผู้อำนวยการและคณะครูในโรงเรียนร่วมกับแกนนำนักเรียนอาสาป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จัดกิจกรรมเรื่องเล่าเช้านี้ โดยรับสมัครนักเรียนให้มาเล่าประสบการณ์ให้เพื่อนฟังหน้าเสาธง ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลในครอบครัว ทุกเช้าของวันพุธ หลังจากเข้าแถวเคารพธงชาติเป็นเวลา 15 นาที จัดกิจกรรมติดต่อกัน 4 สัปดาห์

5. องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมรณรงค์รอบรั้วโรงเรียนปลอดเหล้า โดยการประชาสัมพันธ์ถึงโทษและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และรณรงค์เพื่อต่อต้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภายในบริเวณโรงเรียนและชุมชน มีการติดป้ายหน้าโรงเรียนเพื่อประกาศนโยบายโรงเรียนปลอดเหล้า ร่วมกับการจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียน บริเวณจุดต่างๆ ในโรงเรียน โดยติดประชาสัมพันธ์ไว้เป็นเวลา 2 เดือน

6. องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงเรียนร่วมกันจัดงานวันมหกรรมปลอดเหล้า โดยการจัดกิจกรรมวิชาการในช่วงเช้า ประกอบด้วย 1) การแข่งขันแสดงละครสะท้อนถึงผลกระทบและอันตรายจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) การประกวดผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบของสื่อสะท้อนถึงผลกระทบต่อร่างกายจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (โมเดลจำลองหนองปลาหมึก) และ 3) การแข่งขันร้องเพลงลูกทุ่ง และจัดการแข่งขันกีฬามหาสนุกต้านภัยแอลกอฮอล์ในช่วงบ่าย

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยการร่วมกันประเมินผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการในด้านวัตถุ ด้านสังคม และด้านบุคคล โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งหมด 10 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลในภาพรวม เพื่อนำไปประเมินผลลัพธ์ในขั้นตอนที่ 4 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยการประชุมเพื่อประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินการ โดยการประเมินความรู้ ทักษะการปฏิเสธ และความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ทักษะการปฏิเสธ และความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ระหว่างก่อนและหลังดำเนินการ โดยทดสอบการกระจายของข้อมูลด้วยสถิติไคโมโกรอฟ พบว่าข้อมูลคะแนนความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ มีการกระจายเป็นโค้งปกติ จึงใช้สถิติทดสอบค่าทีกรณีสองกลุ่มสัมพันธ์กัน ส่วนข้อมูลคะแนนความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และทักษะปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการกระจายไม่เป็นโค้งปกติ จึงใช้สถิติทดสอบวิลคอกสัน แมชแพร์ ไซแนร์จ

2. ประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน โดยผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันถึงข้อดีและข้อบกพร่องในการดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่พัฒนาขึ้น ตลอดจนร่วมกันพิจารณาหาแนวทางสำหรับการแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ซึ่งได้แผนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 6 กิจกรรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กิจกรรมที่ได้จากการพัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่พัฒนาขึ้น

กิจกรรม	ระยะเวลา	กลุ่มเป้าหมาย	ผู้รับผิดชอบ
1. กิจกรรม Walk Rally “ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ไม่ใช้แอลกอฮอล์”	2 วัน	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทุกคน	ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู เจ้าหน้าที่ รพ.สต. และคณะกรรมการ ก.อ.ป.อ.
2. ตั้งกลุ่มแกนนำนักเรียนอาสาป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ก.อ.ป.อ)	1 เดือน	คณะกรรมการกลุ่ม	ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู และคณะกรรมการ ก.อ.ป.อ.
3. การให้ความรู้ผ่านเสียงตามสาย “Radio No Alcohol”	2 เดือน	ก.อ.ป.อ.	ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครูและคณะกรรมการ ก.อ.ป.อ.
4. กิจกรรม “เรื่องเล่าห้าชั้น”		นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทุกคน	ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครูและคณะกรรมการ ก.อ.ป.อ.
5. การรณรงค์รอบรั้วโรงเรียนปลอดเหล้า	1 เดือน	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทุกคน	ผู้อำนวยการ คณะครู รพ.สต. อบต. ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการ ก.อ.ป.อ.
6. งาน “วันมหกรรมปลอดเหล้า”	1 วัน	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทุกคน และประชาชนในชุมชน	ผู้อำนวยการ คณะครู รพ.สต. อบต. ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการ ก.อ.ป.อ.

2. ผลการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผู้เข้าร่วมการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 66 คน มีอายุระหว่าง 12-18 ปี มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 14 ปี 4 เดือน เป็นเพศชายและหญิงในสัดส่วนเท่ากัน มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA) เฉลี่ยเท่ากับ 2.90 ส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.2 พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 81.8 มีบุคคลในครอบครัวดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 56.1 มีบิดาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 63.6 เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

อายุน้อยที่สุดที่เริ่มดื่มครั้งแรกคือ 7 ปี อายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกคือ 11 ปี 9 เดือน สาเหตุหลักที่ดื่มครั้งแรกคือ อยากรู้ยาทดลอง ร้อยละ 57.1 แหล่งที่ได้มาของเครื่องดื่ม ร้อยละ 42.9 ได้มาจากการเลี้ยงสังสรรค์ ชนิดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มเป็นประจำมากที่สุดคือ เบียร์ ร้อยละ 47.6 สถานที่ที่นิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 52.4 ดื่มในงานเลี้ยง

2.2 ผลของการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ๑ ต่อความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักเรียนมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลังดำเนินการสูงกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .001$ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนและหลังดำเนินการ (n = 66)

การดำเนินการ	คะแนนความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์					
	Range	$\bar{x}$	S.D.	Median	Z	p-value
ก่อนดำเนินการ	2 - 13	7.24	2.29	7.00	-7.09	<.001
หลังดำเนินการ	8 - 14	12.03	1.21	12.00		

2.3 ผลของการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ๑ ต่อทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนมี

คะแนนทักษะปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลังดำเนินการสูงกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .001$ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนและหลังดำเนินการ (n = 66)

การดำเนินการ	คะแนนทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์					
	Range	$\bar{x}$	S.D.	Median	Z	p-value
ก่อนดำเนินการ	8 - 28	20.65	5.16	22.00	-7.06	<.001
หลังดำเนินการ	24 - 30	28.48	1.47	28.50		

2.4 ผลของการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ฯ ต่อความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนมี

คะแนนความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลังดำเนินการสูงกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .001$ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คะแนนความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนและหลังดำเนินการ ($n = 66$)

การดำเนินการ	พิสัย	$\bar{x}$	S.D.	t	p-value
ก่อนดำเนินการ	35 - 70	57.15	8.64	-9.44	<.001
หลังดำเนินการ	56 - 70	66.06	3.73		

การอภิปรายผล

การพัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การพัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนครั้งนี้ประสบความสำเร็จได้ อาจเนื่องจากปัจจัยหลายประการ ดังนี้

1.1 การพัฒนาการป้องกันการดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนในครั้งนี้มีความแตกต่างในลักษณะของการดำเนินงานจากการศึกษาอื่น ๆ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980) เนื่องจากแนวคิดนี้เป็นแนวคิดในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสุขภาพชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาโดยการดึงศักยภาพของประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการดำเนินงาน ก่อให้เกิดรูปแบบในการทำงานแบบ “ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแรงร่วมใจ”

1.2 การคัดเลือกกลุ่มผู้พัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ มีความแตกต่างจากการศึกษาอื่นเนื่องจากผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มผู้ที่เข้ามาร่วมพัฒนาการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ เป็นคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่เคยทำงานร่วมกันมาก่อน ทำให้การนัดหมายเวลาในการทำงานได้ง่าย และได้

รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

1.3 การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการดำเนินการเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จเนื่องจากโรงเรียนเป็นสถานที่ที่สามารถเข้าถึงและนัดหมายกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานได้ง่าย และมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน รวมถึงการได้รับความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งถือเป็นบุคคลสำคัญที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการดำเนินการ

1.4 การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ใช้วิธีการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการบูรณาเข้ากับกิจกรรมที่มีอยู่ตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน เพื่อให้คณะครูสามารถเข้ามาร่วมดำเนินการได้ง่าย และไม่กระทบต่อชั่วโมงเรียนของนักเรียน จึงได้บูรณาการกิจกรรมในการอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน (กิจกรรม Walk Rally ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ไม่ใช้แอลกอฮอล์) เข้ากับชั่วโมงเรียนวิชาลูกเสือสามัญ และบูรณาการกิจกรรมวันมหกรรมปลอดเหล้ากับโครงการวันวิชาการของโรงเรียน

1.5 ผู้วิจัยไม่ได้มีจำกัดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าร่วมการวิจัยเหมือนการศึกษาส่วนใหญ่ ถือเป็นประเด็นที่สำคัญที่ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในต่างประเทศที่มีการดำเนินการในลักษณะดังกล่าว เช่น โครงการนอร์ธแลนด์ ที่ได้ดำเนินการป้องกันในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ (Komro,

Perry, Williams, Stigler, Farbakhsh, & Veblen-Mortenson, 2001)

1.6 รูปแบบในการจัดกิจกรรมครอบคลุมทั้งการป้องกันในระดับบุคคล โดยมีการให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร่วมกับการพัฒนาทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการป้องกันในระดับสิ่งแวดล้อม โดยการรณรงค์เพื่อต่อต้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียนและชุมชน มีการจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ถึงโทษและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การจัดเสียงตามสายให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาด้านการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนของต่างประเทศที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งได้ข้อสรุปจากการศึกษา คือ การจัดกิจกรรมในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในวัยรุ่นจะต้องครอบคลุมถึง 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ การป้องกันในระดับบุคคล และการป้องกันในระดับสิ่งแวดล้อม (Foxcroft & Tsertsvadze, 2011)

1.7 การมีแหล่งประโยชน์ทางสังคมที่ดี ได้แก่ การได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งได้ให้ความร่วมมือและเข้ามามีบทบาทในการร่วมดำเนินงานทุกขั้นตอน รวมถึงการได้รับความร่วมมือจากองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง คือ เครือข่ายองค์กรงดเหล้า สำนักงานกองทุนสนับสนุนและสร้างเสริมสุขภาพ ในการสนับสนุนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน จึงทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

2. ผลของการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนพบว่า

2.1 ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ซึ่งความรู้ที่นักเรียนได้รับนั้นเกิดจากการทำกิจกรรมในโรงเรียน ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยการเวียนฐานในช่วงมิกลูกเสือ การจัดเสียงตามสายให้ความรู้แก่นักเรียน การ

ออกมาเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หน้าเสาธง การรณรงค์ต่อต้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียนและชุมชน การจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ การจัดมุมวิชาการ การจัดงานวันมหกรรมปลอดเหล้า ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวได้เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของนักเรียน กิจกรรมที่เกิดขึ้นมาจากความต้องการของนักเรียนอย่างแท้จริง จึงทำให้นักเรียนสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของสถาบันด้านสุขภาพแห่งสหราชอาณาจักร ที่แนะนำว่าการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ตลอดจนมีความเหมาะสมด้านค่านิยมและวัฒนธรรมด้วย จึงจะได้รับความสนใจ และทำให้โครงการประสบผลสำเร็จ (NICE, 2007) นอกจากนี้การให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังได้ใช้กลไกที่สำคัญในการดำเนินการขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมขยายผลในโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมโดยกลุ่มแกนนำนักเรียนอาสาป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้นักเรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการ จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ เหมาะสมกับกลุ่มวัยรุ่น ทำให้ได้รับความสนใจในกลุ่มเพื่อน ส่งผลให้นักเรียนมีระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียน ที่มีการดำเนินกิจกรรมโดยมีการทำกิจกรรมขยายผลในโรงเรียนโดยนักเรียนส่งผลให้นักเรียนมีระดับความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ทัพพชัญญ์ ศรีรัตยาวงศ์ และคณะ, 2555; สุภาภรณ์ ปวนสุรินทร์, สุมาลี เลิศมัลลิกภาพร และ จิตตาภรณ์ จิตตรีเชื้อ, 2556; Foxcroft & Tsertsvadze, 2011)

2.2 ทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน แสดงให้เห็นว่าการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ ที่พัฒนาขึ้น มีผลทำให้ระดับคะแนนทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากรูปแบบในการสอนและฝึกทักษะ
ปฏิเสธที่หลากหลาย ได้แก่ การเรียนรู้และฝึกฝนทักษะ
การปฏิเสธจากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญและมี
ประสบการณ์ในการจัดการอบรมในวัยรุ่น โดยไม่มุ่งเน้น
แต่การสอนหรือบรรยายเพียงอย่างเดียว ยังได้มีการแบ่ง
กลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์จำลองที่พบได้
ในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และให้
ความร่วมมือในการเรียนรู้และฝึกทักษะปฏิเสธเป็นอย่างดี
สอดคล้องกับการศึกษาของ สุกัญญา เพิ่มพูน (2554)
นอกจากนี้ยังมีพัฒนาทักษะการปฏิเสธโดยใช้สื่อ
สเปคตริวไฮสตาติการปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนหรือบุคคลอื่น
ชักชวนให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในแต่ละสถานการณ์
ซึ่งเป็นสื่อที่พัฒนาขึ้นโดยแกนนำนักเรียนอาสาป้องกัน
การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเปิดประชาสัมพันธ์ใน
โรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ เนื่องจากเป็นสื่อ
ที่ใช้เสียงของนักเรียนในโรงเรียน มีการใช้ภาษาท้องถิ่น
(คำเมือง) ทำให้เข้าใจง่าย จึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้
นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพิ่ม
ขึ้นหลังเข้าร่วมการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของ
โรงเรียน แสดงให้เห็นว่าการป้องกันการดื่มเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วน
ร่วมของโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น มีผลต่อการเพิ่มของระดับ
คะแนนความตั้งใจในการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของ
กลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การจัดกิจกรรม
ป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้พัฒนาขึ้น มีผล
ทำให้มีความมุ่งมั่นตั้งใจไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ตามหลักการของ Ajzan และ Fishbein (1988) กล่าว
คือ ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดถึงการกระทำพฤติกรรมของ
บุคคลที่ดีที่สุด คือความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ
ซึ่งบุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมาสอดคล้องกับความ
มุ่งมั่นตั้งใจที่มีอยู่ของตน โดยขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัยคือ

ทัศนคติต่อพฤติกรรม และอิทธิพลของบุคคลใกล้ชิด
เกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว ดังนั้นจึงอาจกล่าว
ได้ว่ากิจกรรมทั้งหมดตามแผนการจัดกิจกรรมการ
ป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ได้
พัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อการ
ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และยังมีผลทำให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงเชิงบวกจากกลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิด
จึงมีอิทธิพลทำให้นักเรียนมีระดับความตั้งใจในการไม่ดื่ม
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น ซึ่งผลการศึกษารังนี้ก็จะ
สามารถทำนายได้ว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างจะไม่มีพฤติกรรม
การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาการ
ป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียนให้
ครอบคลุมปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และเหมาะสมกับบริบทของ
พื้นที่
2. ผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาและใช้ดำเนิน
การต่อในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สำหรับ
วัยรุ่นทั้งในโรงเรียนและชุมชน โดยเน้นให้มีการดำเนิน
การร่วมกันทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลของการป้องกันการ
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
โดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของ
พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนกลุ่ม
ตัวอย่างในระยะยาวต่อไป
3. ควรศึกษาติดตามศึกษาถึงประสิทธิผลของการ
ดำเนินงานตามการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของ
โรงเรียนในระยะยาวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2550). *ยุทธศาสตร์ลดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจากการดื่มแอลกอฮอล์*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์ การพิมพ์.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2557, มิถุนายน 11). *สถานการณ์เด็กและเยาวชน ภาพสะท้อนสังคมไทย*. เข้าถึงได้จาก <http://www.iqueq.dekthai.com/know/learn/learn15.htm>
- ทัพพชัญ ศรีรัตยาวงค์, สุมาลี เลิศมัลลิกาพร และ อะเคื้อ อุณหเลขกะ. (2555). การพัฒนาโปรแกรมการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. *พยาบาลสาร*, 39(1), 46-63.
- บัณฑิต ศรไพศาล, จุฑาภรณ์ แก้วมุงคุณ และ กมล วัฒนพร. (2553). *รายงานสถานการณ์สุราประจำปี 2553*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.
- สุกัญญา เพิ่มพูน. (2554). *ผลของโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตในโรงเรียน ต่อปัจจัยป้องกันด้านบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาภรณ์ ปวนสุรินทร์, สุมาลี เลิศมัลลิกาพร และ จิตตาภรณ์ จิตตรีเชื้อ. (2556). การพัฒนาโปรแกรมการป้องกันการสูบบุหรี่ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้ฟรีซีด-โพรซีด โมเดล. *พยาบาลสาร*, 40(2), 26-37.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1988). *Understanding attitudes and predicting behavior*. NJ: Prentice-Hall.
- Butterfoss, F. D. (2006). Process evaluation for community participation. *Annual Review of Public Health*, 27, 323-340.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3), 211-223.
- Ellickson, P. L., McCaffrey, D. F., Ghosh-Dastidar, B., & Longshore, D. L. (2003). New inroads in preventing adolescent drug use: Results from a large-scale trial of Project ALERT in middle schools. *American Journal of Public Health*, 93(11), 1830-1836.
- Foxcroft, D. R., & Tsertsvadze, A. (2011). Universal multi-component prevention programs for alcohol misuse in young people. *Cochrane database of Systematic Reviews*, 9, 1-10.
- Johns Hopkins University. (2014, March 15). *Prevalence of underage drinking*. Retrieved from http://www.camy.org/factsheets/sheets/prevalence_of_underage_drinking.html
- Komro, K. A., Perry, C. L., Williams, C. L., Stigler, M. S., Farbachsh, K., & Veblen-Mortenson, S. (2001). How did project northland reduce alcohol use among young adolescents?. *Health Education Research*, 16(1), 59-70.
- National Institute for Health and Clinical Excellence. (2007). *Interventions in schools to prevent and reduce alcohol use among children and young people*. London: National Institute for Health and Clinical Excellence.
- Pascual, M., Blanco, M., Cauli, O., Minarro, J., & Guerri, C. (2007). Intermittent ethanol exposure induces inflammatory brain damage and causes long-term behavioural alterations in adolescent rats. *European Journal of Neuroscience*, 25, 541-550.
- Steinhausen, H. C., Metzke, C. W. (2003). The validity of adolescent types of alcohol use. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 44(5), 677-686.
- World Health Organization. (2014, March 22). *Global status report on alcohol and health*. Retrieved from http://www.who.int/substance_abuse/publication/global_alcohol_report/profile.pdf